

नेपाल सरकार
सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय
(वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन शाखा)
सिंहदरबार, काठमाडौं

फोन नं. ४२००३१६
www.mofaga.gov.np
Email:cdms.mofaga@gmail.com

प.सं.-२०८१/८२

च.नं.- वा.त.वि.व्य./ १८६

मिति: २०८२/०२/१२

नेपाल सम्बत ११४५ बछलागा

श्री महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका, नगरपालिका, (सबै)

श्री गाउँपालिका, (सबै)

विषय: राष्ट्रिय वनको जग्गा प्रयोग गर्ने सम्बन्धमा ।

वन तथा वातावरण मन्त्रालय (वन तथा जलाधार महाशाखा) को प.स. २०८१/८२ च.नं. ४७४ मिति २०८२/०२/०४ राष्ट्रिय वनको जग्गा प्रयोग गर्ने सम्बन्धमा विषयक पत्रसाथ संलग्न कागजात (पाना-६) यसै साथ संलग्न छ। स्थानीय तहबाट संचालन हुने आयोजनाको लागि राष्ट्रिय वनको जग्गा प्रयोग गर्नुको अन्य विकल्प नभएको अवस्थामा वन ऐन २०७६ को दफा ४२ बमोजिम राष्ट्रिय वनको जग्गा प्रयोग गर्न वन मन्त्रालयबाट प्राप्त संलग्न पत्र साथ माग गरिएका कागजात, प्रकृया, निवेदनका साथमा स्वघोषणा, आवश्यक कागजपत्रको स्वपरीक्षण फारम सहित पेश हुन निर्णयानुसार अनुरोध छ ।

बोधार्थ:

श्री वन तथा वातावरण मन्त्रालय (वन तथा जलाधार महाशाखा)

श्री सूचना प्रविधि शाखा, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, (आवश्यक समन्वय/पत्राचार गरिदिनुहुन)।

(जय राम उप्रेती)

शाखा अधिकृत

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

EX: पो.व.नं. : ३९८७
सिंहदरवार, काठमाण्डौ

पत्र संख्या :- ०८९/८४

चलानी नं. :- ४६४

प्राप्त पत्र संख्या र मिति :-

वन तथा जलाधार महाशाखा

मिति: २०८२/२/७

नेपाल संवत् १९४५

विषय: राष्ट्रिय वनको जग्गा प्रयोग गर्ने सम्बन्धमा ।

श्री संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय,

सिंहदरवार, काठमाण्डौ ।

संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन

दर्ता नं.:- ३८२०

दर्ता मिति:- २०८२/१०/०८

प्रस्तुत विषयमा तहाँ मन्त्रालय (वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा) को च.नं. १८४ मिति २०८२/२/४ गतेको पत्र प्राप्त भई व्यहोरा अवगत भयो । यस सम्बन्धमा वन ऐन, २०७६ को दफा ४२ बमोजिम राष्ट्रिय वनको जग्गा प्रयोग गर्न दिन र उक्त जग्गामा रहेका रूख र पोल हटाउन दिनका लागि विकास आयोजनाहरूले सम्बन्धित मन्त्रालय मार्फत यस मन्त्रालयमा पेस गर्नुपर्ने कागजात र पुरा गर्नुपर्ने प्रक्रियाहरूको सम्बन्धमा नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालय (सचिवस्तर) को मिति २०८२/२/१ गतेको निर्णयानुसार स्वीकृत भएको आवश्यक पर्ने कागजताहरूको विवरण तथा चेकलिष्ट समेत पाना ५ (पाँच) यसै पत्रसाथ संलग्न राखी पठाईएको व्यहोरा अनुरोध छ ।

वन तथा वातावरण विपद् व्यवस्थापन शाखा
२०८२/२/७

परशुराम पौडेल
उपसचिव (प्रा.)

योजना तथा विकास सहायता समन्वय महाशाखा
दर्ता नं.: २००२
मिति: २०८२/१२/१९

२०८२/१२/१९

राष्ट्रिय वनको जग्गा प्राप्तीका लागी विकास आयोजनाले पेश गर्नुपर्ने कागजात र पुरा
गर्नुपर्ने प्रक्रियाहरू

(२०८२।०२।०१ सम्मको व्यवस्था बमोजिम सेवाम्राहीको सहजताको लागी प्रकाशित)

सचिव

१. निवेदन साथ पेस गर्नुपर्ने कागजातहरू

विकास आयोजनाले राष्ट्रिय वनको जग्गा प्राप्तीका लागी सम्बन्धित निकाय/मन्त्रालय मार्फत वन तथा वातावरण मन्त्रालयमा सुरु निवेदन/पत्र पेश गर्नुपर्नेछ। तिनै तहका सरकारहरूबाट संचालन हुने विकास आयोजनाहरूले निवेदन साथ पेश गर्नुपर्ने कागजातहरू देहाय बमोजिम उल्लेख गरिएको छ ।

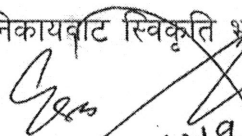
(क) संघीय सरकारबाट संचालन हुने आयोजनाले पेश गर्नुपर्ने कागजातहरू

१. सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन: राष्ट्रिय वनक्षेत्रको जग्गा प्रयोग गर्नुको अन्य विकल्प नभएको पुष्टाइ खुल्ने र आवश्यक पर्ने वनको क्षेत्रफलको औचित्य पुष्टाइ गर्ने आधार र कारण समावेश भएको तालुक निकायबाट स्वीकृत प्रतिवेदन,
२. अनुमतीपत्र: कुनै निकायबाट अनुमतीपत्र जारी भएको विकास आयोजना भए त्यस्तो अनुमतीको प्रतिलिपी,
३. स्वीकृत भएको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन: वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को परिच्छेद-२ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को परिच्छेद-२ बमोजिम संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन वा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन वा वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन प्रतिवेदन र तोकेको निकायबाट स्वीकृति भएको पत्र,
४. प्रयोग गर्नु पर्ने राष्ट्रिय वनको क्षेत्रफल (हेक्टरमा) र हटाउनु पर्ने प्रत्येक रुख तथा पोलको जीपीएस लोकेशन सहितको विस्तृत लगत सहितको विवरण,
५. विकास आयोजनाको विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन (डिपिआर), विस्तृत इन्जिनियरिङ डिजाइन प्रतिवेदन लगायतका स्वीकृत कार्यक्रम सम्बन्धि आवश्यक अन्य कागजात,
६. राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाको हकमा राष्ट्रिय योजना आयोगको निर्णय वा लगानी बोर्डबाट लगानी स्वीकृत भएको आयोजनाको हकमा आयोजना विकास समझौता सहित बोर्डको निर्णय वा राष्ट्रिय गौरवको आयोजनाको हकमा सोको आधिकारिक प्रमाण कागजात ।

(ख) प्रदेश सरकारबाट संचालन हुने आयोजनाले पेश गर्नुपर्ने कागजातहरू

१. सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन: राष्ट्रिय वनक्षेत्रको जग्गा प्रयोग गर्नुको अन्य विकल्प नभएको पुष्टाइ खुल्ने र आवश्यक पर्ने वनको क्षेत्रफलको औचित्य पुष्टाइ गर्ने आधार र कारण समावेश भएको तालुक निकायबाट स्वीकृत प्रतिवेदन,
२. अनुमतीपत्र: कुनै निकायबाट अनुमतीपत्र जारी भएको विकास आयोजना भए त्यस्तो अनुमतीको प्रतिलिपी,
३. स्वीकृत भएको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन: वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को परिच्छेद-२ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को परिच्छेद-२ बमोजिम संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन वा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन वा वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन प्रतिवेदन र तोकेको निकायबाट स्वीकृति भएको पत्र,

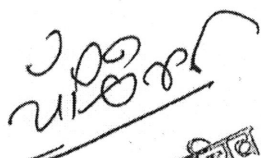

प्र.सचिव

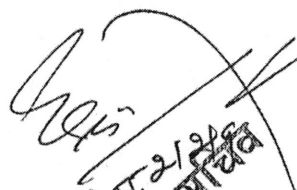

२०८२/०१/१९
प्र.सचिव

४. प्रयोग गर्नु पर्ने राष्ट्रिय वनको क्षेत्रफल (हेक्टरमा) र हटाउनु पर्ने प्रत्येक रुख तथा पोलको जीपिएस लोकेशन सहितको विस्तृत लगत सहितको विवरण,
५. विकास आयोजनाको विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन (डिपिआर), विस्तृत इन्जिनियरिङ डिजाइन प्रतिवेदन लगायतका स्वीकृत कार्यक्रम सम्बन्धि आवश्यक अन्य कागजात,
६. राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाको हकमा राष्ट्रिय योजना आयोगको निर्णय वा लगानी बोर्डबाट लगानी स्वीकृत भएको आयोजनाको हकमा आयोजना विकास सम्झौता सहित बोर्डको निर्णय वा राष्ट्रिय गौरवको आयोजनाको हकमा सोको आधिकारिक प्रमाण कागजात ।
७. सम्बन्धित प्रदेश सरकारले बजेटको सुनिश्चितता गरेको निर्णय सहितको पत्र,
८. प्रदेश सरकारको प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाको हकमा सम्बन्धित प्रदेश सरकार, मन्त्रिपरिषदको निर्णय ।

(ग) स्थानीय तहबाट सञ्चालन हुने आयोजनाले पेश गर्नुपर्ने कागजातहरू

१. सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन: राष्ट्रिय वनक्षेत्रको जग्गा प्रयोग गर्नुको अन्य विकल्प नभएको पुष्टाइ खुल्ने र आवश्यक पर्ने वनको क्षेत्रफलको औचित्य पुष्टाइ गर्ने आधार र कारण समावेश भएको तालुक निकायबाट स्वीकृत प्रतिवेदन,
२. अनुमतीपत्र: कुनै निकायबाट अनुमतीपत्र जारी भएको विकास आयोजना भए त्यस्तो अनुमतीको प्रतिलिपी,
३. स्वीकृत भएको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन: वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को परिच्छेद-२ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को परिच्छेद-२ वमोजिम संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन वा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन वा वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन प्रतिवेदन र तोकेको निकायबाट स्वीकृत भएको पत्र,
४. प्रयोग गर्नु पर्ने राष्ट्रिय वनको क्षेत्रफल (हेक्टरमा) र हटाउनु पर्ने प्रत्येक रुख तथा पोलको जीपिएस लोकेशन सहितको विस्तृत लगत सहितको विवरण,
५. विकास आयोजनाको विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन (डिपिआर), विस्तृत इन्जिनियरिङ डिजाइन प्रतिवेदन लगायतका स्वीकृत कार्यक्रम सम्बन्धि आवश्यक अन्य कागजात,
६. राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाको हकमा राष्ट्रिय योजना आयोगको निर्णय वा लगानी बोर्डबाट लगानी स्वीकृत भएको आयोजनाको हकमा आयोजना विकास सम्झौता सहित बोर्डको निर्णय वा राष्ट्रिय गौरवको आयोजनाको हकमा सोको आधिकारिक प्रमाण कागजात ।
७. सम्बन्धित स्थानीय तहले बजेटको सुनिश्चितता गरेको निर्णय सहितको पत्र,
८. स्थानीय तहको प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाको हकमा स्थानीय तह (कार्यपालिका) को निर्णय ।

उप-सचिव

उप-सचिव

२. निवेदन उपर कारवाहीका चरणहरू

चरण १: मन्त्रालयमा निवेदन साथ कागजात प्राप्त भएपश्चात प्राप्त हुन आएका कागजात संलग्न राखी वन तथा भू-संरक्षण विभाग वा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागमा राय प्रतिक्रिया सहितको विवरण उपलब्ध गराउन पत्राचार,

चरण २: विभागहरूले राय सहितको विस्तृत विवरण पेस गर्न प्राप्त हुन आएका कागजात संलग्न राखी सम्बन्धित कार्यालयहरूमा पत्राचार,

चरण ३: सम्बन्धित कार्यालय डिभिजन वन कार्यालय, राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय, आरक्ष कार्यालय, संरक्षण क्षेत्र कार्यालयहरूले फिल्ड भेरिफिकेसन गरी प्रचलित ऐन/कानून/नियम/कार्यविधि/मापदण्ड बमोजिम रूखविरूवाको लगत एवं जग्गाको नापनक्शा सहितको विवरण तयार एवं स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनको भेरिफिकेसन गरी रायसुझाव सहितको सिफारिस सम्बन्धित विभागमा पेस,

चरण ४: सम्बन्धित कार्यालयहरूबाट रायसुझाव सहित भेरिफिकेसन भई आएको विवरणहरूको प्रचलित ऐन, कानून, नियम, मापदण्ड, कार्यविधि बमोजिम भएको अवस्थामा वन तथा भू-संरक्षण विभाग र राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागले रायसुझाव सहितको सिफारिस समेत संलग्न राखी कागजातहरूको चेकलिष्ट प्रमाणित गरी मन्त्रालयमा पेस,

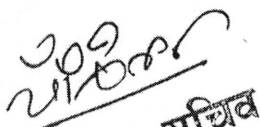
चरण ५: मन्त्रालयमा विभागहरूबाट प्राप्त हुन आएका कागजातहरू अध्ययन गर्दा प्रचलित ऐन, कानून, नियम, मापदण्ड, कार्यविधि बमोजिम भएको अवस्थामा विकास आयोजनाले पालना गर्नुपर्ने सर्तहरू तोकी सोको पालना गर्ने प्रतिवद्धता-पत्र मन्त्रालयमा पेस गर्न सम्बन्धित विकास आयोजनालाई पत्राचार,

चरण ६: विकास आयोजनाबाट प्रतिवद्धता-पत्र प्राप्त भएपश्चात राष्ट्रिय वनको जग्गा प्रयोग गर्ने सम्बन्धमा वन ऐन, २०७६ को दफा ४२ तथा संरक्षित क्षेत्रको वनको जग्गा प्रयोग गर्ने सम्बन्धमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ र संरक्षित क्षेत्रमा पूर्वाधार निर्माणको लागि जग्गा उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि, २०८० बमोजिम नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषदमा प्रस्ताव पठाउने ।

चरण ७: नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषदबाट प्रस्ताव स्वीकृत भएको जानकारी मन्त्रालयमा प्राप्त भए पश्चात सम्बन्धित विभागमा निर्णय कार्यान्वयनका लागि लेखी पठाउने ।

चरण ८: विभागले निर्णय कार्यान्वयनका लागि विकास आयोजनालाई पत्राचार गरी आयोजनाबाट जग्गा सट्टाभर्ना र वृक्षारोपण वापत नियमानुसार लाग्ने रकम वन विकाष कोषमा जम्मा गरी सकेपछी आयोजना र विभाग बीच राष्ट्रिय वन क्षेत्रको जग्गाको प्रयोग र रुख कटान लगायतका विषयमा सम्झौता हुने ।

चरण ९: चरण ८ बमोजिमको सम्झौता पश्चात विकास आयोजनाले सम्बन्धित कार्यालयको सहजिकरणमा रुख कटान र आयोजना संचालन गर्न मिल्ने ।

उप-सचिव

सह-सचिव

**वनको जग्गा प्राप्तीका लागी निवेदनका साथमा स्वघोषणा तथा आवश्यक
कागजपत्रहरूको स्वपरिक्षण फारम**

(Signature)
सचिव

सि.नं.	संलग्न हुनु पर्ने कागजातहरू	थान	छ	छैन
१	प्रयोग गर्नु पर्ने राष्ट्रिय वनको क्षेत्रफल (हेक्टरमा) र हटाउनु पर्ने रुख सख्याँ खुलाएको तालुक निकाय वा मन्त्रालयको सिफारिश पत्र			
२	सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन (अन्य विकल्प नभएको र वनको क्षेत्रफलको औचित्य पुष्टाई गर्ने आधार र कारण समावेश भएको तालुक निकायबाट स्विकृत प्रतिवेदन)			
३	कुनै निकायबाट अनुमतीपत्र जारी भएको विकास आयोजना भए त्यस्तो अनुमतीको प्रतिलिपी			
४	स्विकृत भएको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन			
५	प्रयोग गर्नु पर्ने राष्ट्रिय वनको क्षेत्रफल (हेक्टरमा) , नक्सा र हटाउनु पर्ने रुखको लगत			
६	विकास आयोजनाको विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन (डिपिआर), लगायतका स्वीकृत कार्यक्रम सम्बन्धि आवश्यक अन्य कागजात			
७	राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाको हकमा राष्ट्रिय योजना आयोगको निर्णय वा			
	लगानी बोर्डबाट लगानी स्वीकृत भएको आयोजनाको हकमा आयोजना विकास सम्झौता सहित बोर्डको निर्णय वा			
	राष्ट्रिय गौरवको आयोजनाको हकमा सोको आधिकारिक प्रमाण कागजात			
८	आयोजना सगं सम्बन्धित निर्णय प्रकृयालाई सहयोग पुग्ने अन्य कागजात			

उपरोक्तमा उल्लेख भए अनुसार सबै कागजपत्र संलग्न छन भनी स्वघोषणा गर्ने
आधिकारीक ब्यक्तिको:

हस्ताक्षर:-

नाम:-

पद:-

ठेगाना र सम्पर्क नम्बर:-

(Signature)
उप-सचिव

(Signature)
सह-सचिव

**वनको जग्गा प्राप्तीका लागी निवेदनका साथमा स्वघोषणा तथा आवश्यक
कागजपत्रहरुको स्वपरिक्षण फारम**

[Signature]

(क) प्रदेश सरकारबाट संचालन हुने आयोजनाका लागी (माथी संघीय सरकारबाट संचालन हुने आयोजनाका लागी उल्लेख भएका १ देखी ८ सम्मका विषयका अतिरिक्त)				
९	सम्बन्धित प्रदेश सरकारले बजेटको सुनिश्चितता गरेको निर्णय सहितको पत्र,			
१०	प्रदेश सरकारको प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाको हकमा सम्बन्धित प्रदेश सरकार, मन्त्रिपरिषदको निर्णय			
(ग) स्थानीय तहबाट संचालन हुने आयोजनाका लागी (माथी संघीय सरकारबाट संचालन हुने आयोजनाका लागी उल्लेख भएका १ देखी ८ सम्मका विषयका अतिरिक्त)				
९	सम्बन्धित स्थानीय तहले बजेटको सुनिश्चितता गरेको निर्णय सहितको पत्र			
१०	स्थानीय तहको प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाको हकमा सम्बन्धित स्थानीय तह (कार्यपालिका) को निर्णय			

उपरोक्तमा उल्लेख भए अनुसार सबै कागजपत्र संलग्न छन भनी स्वघोषणा गर्ने
आधिकारीक ब्यक्तिको:

हस्ताक्षर:-

नाम:-

पद:-

ठेगाना र सम्पर्क नम्बर:-

[Signature]
उप-सचिव

[Signature]
२४/२/१९
सह-सचिव